

کتاب زبانشناسی مقابله‌ای و تجزیه و تحلیل خطاهای زبانی، نوشته استاد گرانقدر آقای دکتر کشاورز از باب اینکه جزء اولین تلاش‌های منسجم و خود جوش در عرصه تألیف منابع برای درس تجزیه و تحلیل خطاها در سطح کارشناسی رشته تربیت دبیری زبان انگلیسی می‌باشد حائز اهمیت فراوان بوده و کوشش نویسنده آن قابل تقدیر می‌باشد. لیکن اثر فوق مانند هر اثر دیگری دارای قوت و ضعفی است. ابتدا نگاهی اجمالی می‌کنیم به محتوای کتاب:

کتاب مورد بحث در پنج فصل جداگانه تنظیم شده و حرکت پوششی آن از مبانی نظری زبانشناسی مقابله‌ای و خطاهای زبانی بسوی نمونه‌های ملموس خطاهای زبانی فراگیران ایرانی زبان انگلیسی می‌باشد. فصل اول مروری دارد بر تاریخچه زبانشناسی مقابله‌ای، شاخه‌های مختلف آن، گونه‌ها و تکنیک‌های تحلیل مقابله‌ای، ضعف‌ها و قوت‌های تحلیل مقابله‌ای، الگوهای زبانشناسی و غیره، فصل دوم علوم روانشناسی و زبانشناسی مرتبط با تحلیل خطاها را با طرح مسائلی نظیر مفهوم یادگیری بطور اعم و یادگیری زبان بطور اخص، نظریه یادگیری شناختی، دستور گشتاری-زایشی، فراگیری زبان اول و دوم و مسائل مربوط به آن، مورد بحث قرار می‌دهد. فصل سوم مسائلی را در باب خطاها، اهمیت و انواع خطاها، تفاوت خطا و اشتباه، مفاهیم مربوط به زبان بینابین مطرح می‌کند. فصل چهارم در باب جنبه‌های علمی تحلیل خطاها بوده و مطالبی را در خصوص شیوه‌های عملی جمع‌آوری داده‌ها، طبقه‌بندی و تفسیر آنها بیان می‌کند. فصل پایانی کاربردهای آموزشی خطاها را بحث می‌کند. یک کتابشناسی بهمراه یک واژه‌نامه کوتاه پایان بخش

کتاب است.

مروری گذرا به محتوای کتاب بوضوح نشان می‌دهد که کتاب مورد بحث از جهت آرایش کلی و توالی مفاهیم مطرح شده، در سطح کلان، از پیوستگی مطلوبی برخوردار است و بدون تردید توانایی و تسلط نویسنده به زبان تخصصی انگلیسی بعنوان یک نویسنده غیر انگلیسی زبان شایان توجه بوده و به امتیازات این کتاب می‌افزاید.

علیرغم آنچه بیان شد، کتاب مورد نظر از جهاتی دارای نقاط ضعفی است که به سادگی قابل اغماض نیست. آنچه در پی می‌آید اشاره‌ای است به برخی از آن نقاط ضعف:

الف) عدم رعایت زمینه مخاطبین: گرچه فرض بر این است که مخاطبین این کتاب دانشجویان ترم آخر دوره کارشناسی هستند، لیکن واقعیت این است که تعداد زیادی از آنان نه از نظر دانش زبانی لازم و نه از نظر دانش نظری زبانشناسی در سطحی نیستند که بسیاری از مفاهیم مطرح شده در کتاب را، بخصوص اینکه در مواردی ناشکافته و بدون ارائه تعریف یا مثال‌های روشن رها شده‌اند، به آسانی درک کنند بطور کلی، سبک نویسنده، سبک صرفاً تحقیقی است و نه سبک آموزشی. یک اثر صرفاً تحقیقی در عین استحکام ممکن است برای اهداف آموزشی مثلاً بعنوان کتاب درسی مناسب نباشد. مفاهیم زبانشناسی کاربردی نظیر تجزیه و تحلیل خطاها در موقعیت‌های آموزشی بهتر است بعنوان «موضوع» یا «درس» مطرح شوند و نه بعنوان شاخه‌ای از «علم». (ار. ک. ویدوسون ۱۹۷۵) (Subject vs discipline)

بخش اعظم کتاب مورد بحث- بویژه فصول آغازین- از دیدگاه صرفاً «علمی» به قضیه نگاه کرده است و در نتیجه می‌توان گفت از ارزش آموزشی کمتری

برخوردار است (بحث درباره ارزش علمی کتاب مقوله دیگری است و مجال و مقال دیگری می‌طلبید). نمونه‌هایی از مواردی که زمینه دانش تخصصی مخاطبین در آنها نادیده گرفته شده عبارتند از:

- ۱- "maturational process" (ص ۳۶) بدون اشاره‌ای در متن و بدون توضیح در واژه‌نامه
- ۲- "Stimulus Generalization" (ص ۱۱) بدون توضیح در متن و بدون توضیح در واژه‌نامه
- ۳- congruence, equivalence, correspondence (ص ۳ و ۱۹)

بدون توضیح در متن و بدون توضیح در واژه‌نامه ب) خوانش پذیری (۱)

منظور از خوانش پذیری، درجه قابل فهم بودن متن برای یک خواننده متوسط می‌باشد. تحلیل درجه خوانش پذیری بر مبنای عواملی نظیر پیچیدگی نحوی (۲)، واژگان (۳)، چگونگی توزیع اطلاعات (۴) پیوستگی موضوع (۵) و غیره امکانپذیر است (فرهادی و سایرین، ۱۹۹۴ و موسوی، ۱۹۹۷). بدون اینکه بخواهیم بشیوه تخصصی به هر یک از موارد فوق بپردازیم - که از حوصله این مقاله خارج است - به ذکر چند مورد اکتفا می‌کنیم:

ب- ۱- پیچیدگی نحوی: در این کتاب نمونه‌های فراوانی از جملات طولانی و ساختارهای ادغام شده یافت می‌شود که به پیچیدگی نحوی بیان انجامیده است. نمونه‌هایی از این پیچیدگیها را که ذیلاً آورده می‌شود ملاحظه کنید:

...And Thirdly, the machinery of deep case configurations is so simple that it lends itself to use by the applied linguist Wishing to avoid involvement in the uncertainties of what syntactic deep structure to posit for any given surface

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بیوک‌بینام

کتاب درسی یار ساله تحقیقی؟

- rubric, enterprise, execute (p . 12)
- glare (p . 16)
- reduplicate (p . 29)
- momentum (p . 42)
- postulate (p . 56)
- explicate (p . 64)

ب - ۳- چگونگی توزیع اطلاعات و سازماندهی متن:

یکی از نقاط ضعف عمده در بیان نویسنده کتاب مورد بحث، بهم ریختن مرز ایجازگویی و افزونگویی است، بدین معنی که در مواردی که باید اصل ایجاز رعایت می شده افزونگویی و آنجا که افزودن جملات ایضاحی ضرورت داشته تنها به اشاره‌های گذرا اکتفا شده است. برای نمونه اصطلاحات:

- congruence
- equivalence
- correspondence

(در صفحه ۳) بدون هیچگونه توضیح یا ارجاعی رها شده و نامتناسب تر اینکه همین اصطلاحات در صفحه ۱۹ کتاب که برای بار دوم پدیدار شده‌اند، ضمن استفاده از حروف پررنگ (!؟) نام چند محقق عنوان شده است؛ در صورتیکه بهتر بود برای این اصطلاحات یا پی نوشت مناسب ارائه می شد و یا در بخش واژه‌نامه تعریفی از هر یک داده می شد.

نمونه عکس این حالت در جای دیگری (ص ۴۷-۸) اتفاق افتاده است. بدین معنی که نویسنده پس از آنکه تعریفی مفید و مختصر از Objectives of Applied Error Analysis ارائه می دهد مجدداً موضوع را با نقل قولی از (Sridhar ۱۹۸۱) پی می گیرد. مورد مشابه دیگر مربوط می شود به Significance of Errors که از قول S. pitcorder بطور مفصل مورد بحث قرار

Having the above- mentioned factors' in mind, Tarone, et al. (op cit) elaborate on Selinker's definition by hypothesizing the existence of a separate linguistic or psycholinguistic system (interlanguage) which forms in the mind of the learner and which may take the form of a pidgin' which in turn may develop into a separate dialect in its own right.

As to criteria of membership and number of categories, several revisions were made in the original taxonomy regarding the overlapping nature of the error types and attempts were made to amalgamate the overlapping errors arrive at a more general and inclusive taxonomy.

ب - ۲- واژگان: نویسنده تلاش وافر می بخرج داده است تا زبانی که به کار می برد خیلی تخصصی باشد؛ و البته اعتراضی به آن وارد نیست زیرا زیانشناسی مقابله‌ای و تحلیل خطاها خود نوعی علم است و هر علم سبک، ساختار و اصطلاحات خاص خود را دارد. اما نباید از نظر دور داشت که مخاطبین ما کسانی هستند که دارای زمینه و دانش کافی در این عرصه نیستند و باید حتی الامکان متناسب با سطح دانش آنان سخن بگوییم. نویسنده واژه‌های غیر تخصصی مورد نیاز خود را از بین واژه‌های «نشاندار» زبان انگلیسی (Marked Vocab.) انتخاب نموده است. به چند نمونه از آن واژه‌های مشکل توجه کنید:

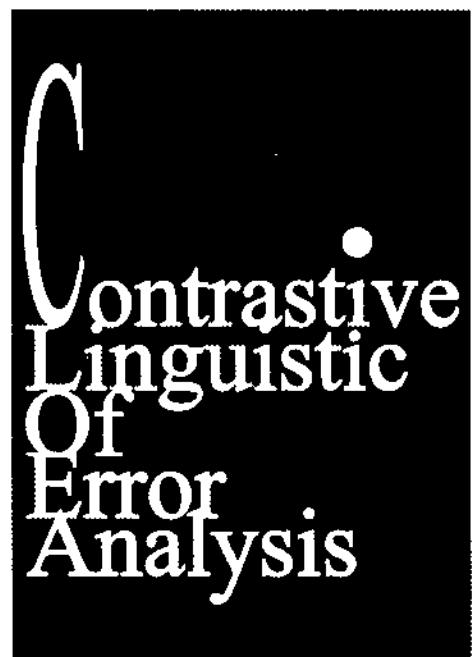
- arouse, advocate, disipline, panacea, controversies (p . 1)
- exploitation (p . 24)
- vacuous (p . 23)
- preoccupation (p . 2)

structure, as is the case with the syntactic deep structures of transformational generative grammar.

There are, of course, obvious differences between first and second language acquisition, most important of which is that first language acquisition is part of the whole maturational process of the child, while a second language normally begins only after the maturational process is largely complete except for such cases as simultaneous bilinguals, i.e. children who are brought up bilingually right from the beginning.

The study of errors, then, is part of the psycholinguistic search for the universal processes of second language learning: whether speakers of the same mother tongue learning a second language all follow the same course of development, and whether there is an internal syllabus for learning a second language which would represent the psychologically natural route' between mother tongue and the target language, determined by the inherent cognitive properties of the the human mind but conditioned by the particular properties of the two languages involved. [...] It is worth pointing out here that long before the theoretical dimension of error analysis came into existence, learners' errors were identified and classified by classroom teachers in an attempt to deal with their practical needs and to devise appropriate materials and techniques of teaching.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Contrastive Linguistic Of Error Analysis

[زیانشناسی مقابله ای و تجزیه و تحلیل خطاهای زبانی (چاپ جدید)]

دکتر محمد حسین کشاورز

انتشارات رهنما

-generative grammar
 -constriction
 -horizontal, vertical CA
 -universal grammar
 -internal syllabus
 -taxonomy
 -orthographic / phonological / syntachomorphological.

ج - ۵- بطور کلی می توان گفت که این کتاب اگر چه در حد یک رسانه تحقیقی دارای ارزش علمی نسبتاً مطلوبی است، لیکن از نظر ویژگیهای یک کتاب درسی - همانگونه که اشاره رفت - نقصهایی دارد که باید اصلاح شود. بنظر ما، افزودن خلاصه ای از مطالب در پایان هر یک از فصول و ارائه سوالاتی برای تمرین و بحث بیشتر، به جنبه آموزشی کتاب خواهد افزود.

در پایان باید اضافه کنم این بررسی بمنزله خرده گیری بر حاصل تلاشهای استادان سرشناس و صاحبان علم نیست، چه آن را که همتی است و دانشی، و کاری ارائه می دهد شایسته تقدیر و تکریم است و البته هیچ کاری بی عیب و نقص نیست.

از خداوند متعال سلامت و توفیق برای این محقق گرانقدر طلب نموده و آرزو می کنیم در آینده شاهد چاپ آثار ارزشمندتر دیگری از ایشان باشیم.

References:

-Farhady, H., A. Jafarpoor, P. Birjand, (1995) Language Skills Testing: From Theory to Practice. (2nd Ed.). Tehran: SAMT
 -Mousavi, S.A. (1997) A Dictionary of Language Testing. Rahnama Publications
 -Widdowson, H. G. (1975) Stylistics and the Teaching of literature. London: Longman

- 1- Readability
- 2- Syntactic Complexity
- 3- Vocabulary
- 4- The matic Expression
- 5- Ontrnuity of themes

بذکر نباشد که در عرف استفاده از آثار سایر محققین، عبارت cf نشانگر نقل قول مستقیم نیست!
 ۷- از ص ۲۱ پاراگ ۲ تا پایان ص ۲۲ از جیمز ص ۵۲ مستقیماً نقل شده، اما هیچ اشاره ای به آن نرفته است.

ج - ۲- عدم رعایت اصل یکنواختی در استفاده از علایم نقطه گذاری

۱- در حالیکه عبارت "negative transfer" "positive transfer"، مابین گیومه گذاشته شده، در مواردی مشابه به گونه ای دیگر عمل شده است از جمله overtly idiosyncratic , coverfly (ص ۶۳) idiosyncratic و معلوم نیست چرا این عبارات برای بار دوم که ذکر شده اند با حروف کج و پررنگ تایپ شده اند (ص ۷۰)

۲- در مواردی نیز گاما از قلم افتاده و به انتقال معنا لطمه زده است. مثلاً ص ۴۴ پاراگ ۲، ۳.

۳- معلوم نیست چرا عبارت "well-generated", "generative" "formed" یا گیومه منفرد ولی "contrastive Generative Grammar", "backsliding", "Grammar" یا گیومه مضاعف تایپ شده اند.

بطور کلی، بدرستی معلوم نیست تفاوت بین حروف کج، حروف پررنگ، گیومه و گیومه مضاعف از نظر نویسنده در چیست! شاید بهتر بود در ابتدای کتاب چگونگی سیستم استفاده از علایم یادآوری می شد.

ج - ۲- غلطهای املایی نسبتاً زیادی در متن بچشم می خورد. از آن جمله اند.

- ۱- contrastive (ص ۱۹، پاراگ آخر، س ۵)
 - ۲- changing (ص ۶۱ پاراگ ۲، س ۵)
 - ۳- idiosyncratic , description (ص ۷۲، بخش ۱، ۴، ۲)
 - ۴- system (ص ۷۷، س ۲)
 - ۵- representation (همان صفحه، جدول)
 - ۶- writing (ص ۱۱۳، جدول)
 - ۷- correction (ص ۱۲۷، بخش ۵۰۲)
- ج - ۴- واژه نامه کتاب خیلی ناقص است. جاداشت این اصطلاحات نیز در واژه نامه گنجانیده می شد:
- congruence, correspondence, equivalence.
 - maturational process
 - interlingual, intralingual

می گیرد، سپس همین موضوع از قول نویسنده دیگری (Richards, 1971) مجدداً با بیانی دیگر تکرار می شود. در مورد Objectines of theoretical Error Analysis نیز چنین کیفیتی برقرار است (ص ۴۶).

مورد دیگر: نویسنده تفاوت بین Approximative System Interlanguage Hypothesis, برانگیرترین مسائل در ذهن دانشجویان است فقط در یک جمله خلاصه می کند ولی علیرغم اشاره مفصل به ویژگیهای Interlanguage (ص ۸-۵۷) مجدداً در ص ۵۹ از قول Torone et al. (1976) به جزئیات آن می پردازد.

مورد دیگر مربوط به ص ۲۴ پاراگ ۲ می باشد که در آن نویسنده با حذف مثالهای ارائه شده (James ۱۹۸۰) به پیچیدگی موضوع دامن زده است احساس طبیعی و منطقی هر خواننده ای از بخش های فوق الذکر این است که نویسنده قصد صفحه پر کنی دارد!

ج - ۱- نویسنده در موارد متعددی از بیانات دیگر محققین بهره جسته بی آنکه بطور مستقیم و صریح اشاره ای کرده باشد، از جمله:

۱- در ص ۱۸ کتاب (بخش ۱۰۷) س ۵، نویسنده ۷ سطر از کارل جیمز (۱۹۸۰) نقل کرده است اما بدلیل عدم استفاده صحیح از علامت نقل قول، صریحاً معلوم نیست که آیا مطلب به بیان خود نویسنده است یا نقل قول مستقیم از جیمز است. بهتر بود این ۷ سطر بصورت تورفته تایپ می شد تا این ابهام برطرف می گردید.

۲- در همان صفحه، پاراگ ۳، س ۲-۴ از جیمز ص ۲۶، س ۷ برداشته شده بدون آنکه اشاره شود.

۳- در ص ۱۹، پاراگ ۲، س ۷-۱۰ برگرفته از جیمز ص ۵۰ پاراگ آخر س ۱۱ می باشد اما نویسنده از اشاره به منبع اصلی چشم پوشی نموده است.

۴- ص ۲۰ پاراگ ۲، س ۱-۴ عیناً از جیمز ص ۵۱ پاراگ ۲، نقل شده.

۵- در ص ۲۲-۲۱ نیز موارد مشابه بچشم می خورد که بارزترین آن نمودار پائین صفحه است که از جیمز ص ۵۲ عیناً برداشت شده.

۶- در ص ۲۳ پاراگ آخر س ۵-۴ از جیمز ص ۲۴ مستقیماً نقل شده و تنها اشاره ای که به منبع اصلی شده با عبارت (cf. James,...) صورت گرفته است. شاید لازم

